

การวิเคราะห์วรรณกรรมเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรม
ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2561 - 2565 ในประเทศไทย
Analysis of Literature on the Application of Innovations Libraries
of Higher Education Institutions Between 2018 and 2022 in Thailand

กัญญารัตน์ พูลเพิ่ม*

Kanyarat Poolperm*

เยาวลักษณ์ สุวรรณแห**

Yaowaluk Suwannakhae**

สิทธิรัตน์ รุ่งมี***

Sithirat Rungmee***

รับบทความ: 20 พฤศจิกายน 2566 / แก้ไขบทความ: 30 พฤศจิกายน 2566 / ตอรับการตีพิมพ์: 4 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์วรรณกรรมเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาระหว่างปีพ.ศ. 2561 ถึง พ.ศ. 2565 ในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์วรรณกรรมเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรม 2) วิเคราะห์วรรณกรรมเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรม ในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา โดยสืบค้นได้จากระบบเครือข่ายห้องสมุดอุดมศึกษาในประเทศไทย (ThaiLIS) และฐานข้อมูลออนไลน์ Google Scholar จำนวน 164 เรื่องจาก 53 สถาบันเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลใช้แบบประเมินคุณภาพวรรณกรรมซึ่งผลการวิเคราะห์วรรณกรรม พบว่า สังกัดสถาบันที่จัดทำวรรณกรรมเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมมากที่สุดคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่จัดทำมากที่สุด คือ ปี พ.ศ. 2563 ประเภทนวัตกรรมที่จัดทำมากที่สุดคือนวัตกรรมกระบวนการและด้านการประยุกต์ใช้นวัตกรรมในงานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษามากที่สุด คือ ด้านพัฒนาระบบสารสนเทศ

คำสำคัญ: การวิเคราะห์เนื้อหา นวัตกรรม การประยุกต์ใช้นวัตกรรม ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

*-*** อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยทักษิณ

Faculty of Humanities and Social Science, Thaksin University, Songkhla campus

** ผู้ประพันธ์บรรณกิจ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

** Corresponding author E-mail address: Faculty of Humanities and Social Science, Thaksin University, Songkhla campus. E-mail : aleksuwannakhae@gmail.com

Abstract

Analysis of literature on the application of innovation in libraries of higher education institutions between 2018 and 2022 in Thailand. The objectives are to 1) analyze the literature on the application of innovation 2) analyze the literature on the application of innovation. In the library of a higher education institution It can be searched from the Thai Higher Education Library Network System (ThaiLIS) and the Google Scholar online database, containing 164 titles from 53 institutions. Tools used to collect data Use the literature quality assessment form. The results of the literature analysis found that the institution that produced the most literature on innovation application was Chulalongkorn University. The most created year was 2020. The most created types of innovations were process innovations and the application of innovations in library work at higher education institutions. Information system development

Keywords: Content analysis, innovations, innovation applications, Thai Academic

Libraries

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยมุ่งพัฒนาไปสู่เป้าหมายหลักของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งในยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีการสนับสนุนเกี่ยวกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมร่วมด้วย โดยการพัฒนามุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2566) สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2566) ได้กำหนดตัวชี้วัดตามประเด็นยุทธศาสตร์กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กล่าวคือ จำนวน องค์ความรู้ใหม่ หรือเทคโนโลยีขั้นแนวหน้า หรือนวัตกรรมที่เกิดจากงานวิจัยขั้นแนวหน้าด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ และที่นำไปประยุกต์ใช้และหรือพัฒนาต่อยอดนวัตกรรมที่หลากหลายในอนาคต ดังนั้น นวัตกรรมเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศที่ช่วยให้ประชาชนสามารถขับเคลื่อนการดำเนินธุรกิจการทำงาน และการดำเนินชีวิตประจำวันซึ่งสามารถสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน และสามารถใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ในการสร้าง พัฒนานวัตกรรมได้เป็นอย่างดีนวัตกรรมจึงเป็นตัวชี้วัดขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศทั่วโลก (ไทยรัฐออนไลน์, 2564)

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2548) ได้กล่าวถึงความหมายไว้ว่า นวัตกรรมเป็นกระบวนการการสร้างนวัตกรรม หรือเป็นวิธีการใหม่ ความคิดใหม่ ผลิตภัณฑ์ใหม่ ซึ่ง Oslo Manual (2018) ได้แบ่งนวัตกรรมไว้ 4 ประเภท ได้แก่ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) นวัตกรรมการตลาด (Marketing Innovation) และนวัตกรรมองค์กร (Organizational Innovation)

นวัตกรรมได้ถูกนำมาส่วนหนึ่งในการพิจารณาว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นและขาดไม่ได้ คำว่า นวัตกรรม ได้ถูกนิยามด้วยอย่างกว้างขวางว่าหมายถึง แนวคิด สิ่งของ หรือวิธีการปฏิบัติที่มีความใหม่ไม่ว่าจะจากบุคคลหรือองค์กร (Rogers, 2003) ซึ่งอาจเกิดจากแรงกดดันหรืออิทธิพลให้เกิดการสร้างนวัตกรรมในหลากหลายหน่วยงานห้องสมุดเช่นเดียวกันสืบเนื่องมาจากผลกระทบที่ได้รับงบประมาณที่ลดลงและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยห้องสมุดยุคใหม่ได้ปรับตัวจากองค์กรที่เน้นการเป็นคลังทรัพยากรหนังสือไปเป็นองค์กรที่เน้นผู้ใช้เป็นศูนย์กลางซึ่งทศวรรษที่ผ่านมา ความเชื่อที่ว่าหนังสือกำลังจะสูญสิ้นไปและจะถูกแทนที่ด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์กำลังเจือจางลงเพราะการปฏิบัติเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทำให้ผู้ใช้ห้องสมุดลดน้อยลงและมีห้องสมุดปิดตัวไปเป็นจำนวนมาก (อุทยานการเรียนรู้ระดับจังหวัด, 2562)

การพัฒนาด้านเทคโนโลยีต่อการดำเนินงานในห้องสมุดในปัจจุบันมีการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ (AI) การพัฒนาระบบสารสนเทศการพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิก การพัฒนาแอปพลิเคชัน และการพัฒนาหุ่นยนต์ โดยสามารถการประยุกต์ใช้ดังกล่าวมาใช้กับงานห้องสมุด โดยห้องสมุดกำลังวิวัฒนาการไปสู่พื้นที่สร้างนวัตกรรมการขยายตัวของสื่อดิจิทัล โดยในโลกยุคปัจจุบัน (ศตวรรษที่ 21) อินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ทำให้พฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศและรูปแบบวิธีการเข้าถึงสารสนเทศเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมากส่งผลกระทบต่อห้องสมุด ห้องสมุดในปัจจุบันจึงมีการปรับเปลี่ยนการให้บริการเพื่อให้ตอบสนองพฤติกรรมของผู้ใช้ (เทอดศักดิ์ ไม่เท่าทอง, 2561)

จากความสำคัญในการประยุกต์ใช้นวัตกรรมในห้องสมุดข้างต้น จึงนำมาสู่การวิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา เนื่องจากผลการวิจัยสามารถนำมาใช้พัฒนาต่อยอดแนวคิด วิธีการ กระบวนการใหม่ เกี่ยวกับนวัตกรรมห้องสมุด ทำให้องค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ และทำให้ทราบถึงทิศทางแนวโน้มการประยุกต์ใช้นวัตกรรมห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์วรรณกรรมเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรม ระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2565
2. เพื่อวิเคราะห์วรรณกรรมเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2565

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สำนักนวัตกรรมแห่งชาติ (2553) ให้ความหมายของนวัตกรรม คือ สิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม และรวมถึงสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นจากการใช้ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะและประสบการณ์ทางเทคโนโลยีมาพัฒนาการผลิตกระบวนการผลิต ซึ่ง Oslo Manual (2018) ได้แบ่งนวัตกรรมไว้ 4 ประเภท ดังนี้ 1. นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) คือการพัฒนาผลิตภัณฑ์/บริการใหม่ๆ หรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์/บริการที่มีอยู่เดิมให้มีคุณภาพมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงด้านเทคนิค องค์ประกอบ ซอฟต์แวร์ที่ใช้ภายในผลิตภัณฑ์ ลักษณะการใช้งาน หรือลักษณะอื่นๆ 2. นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) คือการปรับเปลี่ยนแนวทางหรือวิธีการใหม่ในการพัฒนาปรับปรุงหรือการส่งมอบผลิตภัณฑ์/บริการทั้งในด้านเทคนิค เครื่องมือ อุปกรณ์ และซอฟต์แวร์ ซึ่งความสามารถทางนวัตกรรมเทคโนโลยี เป็นส่วนที่แฝงอยู่ในความสามารถทางนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และกระบวนการ โดยที่จะมีน้ำหนักเกี่ยวข้องกับนวัตกรรมกระบวนการเป็นส่วนใหญ่ เพราะกระบวนการ (Process) เป็นเรื่องเกี่ยวกับวิธีและขั้นตอนการผลิต และระบบการบริหาร ซึ่งถูกพัฒนาขึ้นให้เป็นนวัตกรรมด้วยเทคโนโลยีใหม่ (Wang & Ahmed, 2004) 3. นวัตกรรมการตลาด (Marketing Innovation) คือการเปลี่ยนแปลงวิธีการทางการตลาดรูปแบบใหม่ ได้แก่ การออกแบบผลิตภัณฑ์/บริการและบรรจุภัณฑ์ การจัดวางสินค้าและการส่งเสริม การตลาด และการกำหนดราคาของผลิตภัณฑ์/บริการ 4. นวัตกรรมองค์กร (Organizational Innovation) คือ การปรับแนวทางการดำเนินงานขององค์กรไปสู่รูปแบบใหม่ ทั้งการเปลี่ยนแปลงแนวปฏิบัติทางธุรกิจ (Business Practices) โครงสร้างการทำงาน (Work-place Organization) หรือความสัมพันธ์กับภายนอกองค์กร (External Relations)

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตของการวิเคราะห์ โดยศึกษาวรรณกรรมเกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมโดยทั่วไปและการประยุกต์ใช้นวัตกรรมในงานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาที่ปรากฏในเว็บไซต์โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS) และฐานข้อมูลออนไลน์ Google Scholar ระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2565

วิธีการศึกษา

วิธีการดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มีขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้เป็นวรรณกรรมที่สืบค้นข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายห้องสมุดอุดมศึกษาในประเทศไทย (ThaiLIS) และฐานข้อมูลออนไลน์ Google Scholar ระหว่างปี พ.ศ. 2561-2565 รวมเป็นประชากรทั้งหมด 204 ชื่อเรื่อง โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเลือกเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรม จึงได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 164 เรื่อง จาก 53 สถาบัน

2. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์วรรณกรรม โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. แบบประเมินคุณภาพวรรณกรรม เป็นแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีรายละเอียดในการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1.1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครื่องมือแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย

1.2. สร้างแบบประเมินคุณภาพของวรรณกรรม มีรายละเอียดครอบคลุมเกณฑ์การประเมินในด้านความถูกต้องของระเบียบวิธีวิจัยความเป็นประโยชน์และความตรงประเด็นจำนวน 6 ข้อ

1.3 ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินคุณภาพของวรรณกรรม ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

1.4 ปรับปรุงแบบประเมินคุณภาพของวรรณกรรม ให้สมบูรณ์

2. แบบสรุปรายละเอียดทางบรรณานุกรมวรรณกรรม เป็นแบบสรุปที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีรายละเอียดในการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์วรรณกรรมทฤษฎีการปรึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2.2 สร้างแบบเครื่องมือแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบวิเคราะห์รายละเอียดทางบรรณานุกรมของวรรณกรรม

ตอนที่ 2 แบบวิเคราะห์คุณลักษณะด้านเนื้อหาสาระของวรรณกรรม

2.3 ผู้วิจัยได้นำแบบวิเคราะห์รายละเอียดทางบรรณานุกรมของวรรณกรรมและแบบวิเคราะห์คุณลักษณะด้านเนื้อหาสาระของวรรณกรรม ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

2.4 ปรับปรุงแบบฟอร์มแบบวิเคราะห์รายละเอียดทางบรรณานุกรมของวรรณกรรมและแบบวิเคราะห์คุณลักษณะด้านเนื้อหาสาระของวรรณกรรม ให้มีคุณภาพ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1. สืบจรวจรายชื่อวรรณกรรมเกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรม ระหว่างปี พ.ศ. 2561 - 2565 ซึ่งปรากฏในระบบเครือข่ายห้องสมุดอุดมศึกษาในประเทศไทย (ThaiLIS) และฐานข้อมูล Google Scholar จำนวน 164 เรื่อง

3.2. ตรวจสอบเนื้อหาภายในเล่มว่ามีคุณสมบัติเข้าเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่และมีเนื้อหาสาระเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์หรือไม่ จากนั้นอ่านเล่มที่ผ่านการคัดเลือกมาแล้วอย่างละเอียดเพื่อทำการบันทึกรายละเอียดทางบรรณานุกรม

3.3. ตรวจสอบผลที่ได้จากการบันทึกข้อมูลที่ได้มาจนครบสมบูรณ์ตามกระบวนการอย่างเคร่งครัด โดยแยกการบันทึกข้อมูลเป็น 3 ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 แบบวิเคราะห์รายละเอียดทางบรรณานุกรม

วารสารสารสนเทศปีที่ 22 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2566)

ของวรรณกรรม ส่วนที่ 2 วรรณกรรมเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทั่วไป ระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2565 จำนวน 164 เรื่อง และส่วนที่ 3 วรรณกรรมเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมในงานห้องสมุด สถาบันอุดมศึกษาจำนวน 15 เรื่อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทั่วไป และการประยุกต์ใช้นวัตกรรมในงานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ระหว่างปี พ.ศ. 2561-2565 ดังรายละเอียด ดังนี้

4.1 วิเคราะห์รายละเอียดทางบรรณานุกรมของวรรณกรรมของการประยุกต์ใช้นวัตกรรม ระหว่างปี พ.ศ. 2561-2565 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เป็นสถิติเชิงบรรยายประกอบด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ สรุปเนื้อหาด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับ ปีที่จัดทำ สถาบันที่จัดทำ

4.2 การวิเคราะห์เนื้อหาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมโดยทั่วไป ใช้สถิติเชิงบรรยายประกอบด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ สรุปเนื้อหาด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับ ประเภทนวัตกรรม

4.3 การวิเคราะห์เนื้อหาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมในงานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ใช้สถิติเชิงบรรยายประกอบด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ สรุปเนื้อหาด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมในงานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

ผลการศึกษา

การสรุปผลการวิเคราะห์สามารถนำเสนอตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์วรรณกรรมเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรม ระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2565 ประกอบด้วย รายละเอียดทางบรรณานุกรมของวรรณกรรมจำแนกตามสังกัดสถาบัน ปีพ.ศ. ในการจัดทำ และการประยุกต์ใช้นวัตกรรมและการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทั่วไปจำแนกตามประเภทนวัตกรรม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์วรรณกรรมเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรม ระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2565

รายละเอียด	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
สังกัดสถาบันที่จัดทำ		
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	31	18.90
มหาวิทยาลัยบูรพา	14	8.54
มหาวิทยาลัยรังสิต	13	7.93
ปี พ.ศ. ในการจัดทำ		
2561	39	23.78
2562	35	21.34

วารสารสารสนเทศปีที่ 22 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2566)

รายละเอียด	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
2563	41	25.00
2564	29	17.68
2565	20	12.20
ประเภทนวัตกรรม		
นวัตกรรมกระบวนการ	94	57.32
นวัตกรรมผลิตภัณฑ์	41	25.00
นวัตกรรมการตลาด	26	15.85
นวัตกรรมองค์กร	3	1.83

จากตารางที่ 1 พบว่า สถาบันที่จัดทำงานวิจัยมากที่สุด 3 อันดับแรกเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรม จากทั้งหมด 53 สถาบัน มากที่สุด ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 31 ชื่อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 18.90 รองลงมา มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 14 ชื่อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 8.54 รองลงมา มหาวิทยาลัยรังสิต จำนวน 13 ชื่อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.93 ตามลำดับ พบว่า ปีที่จัดทำวิจัยมากที่สุด ได้แก่ ปี พ.ศ. 2563 จำนวน 41 ชื่อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 25.00 รองลงมา ปี พ.ศ. 2561 จำนวน 39 ชื่อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 23.78 รองลงมา พ.ศ. 2562 จำนวน 35 ชื่อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 21.34 ตามลำดับประเภทนวัตกรรมที่จัดทำมากที่สุด ได้แก่ นวัตกรรมกระบวนการ จำนวน 94 ชื่อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 57.32 รองลงมา นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ จำนวน 41 ชื่อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 25 รองลงมา นวัตกรรมการตลาด จำนวน 26 ชื่อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 15.85 และนวัตกรรมองค์กรจำนวน 3 ชื่อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.83 ตามลำดับ 2. ผลการแบบวิเคราะห์คุณลักษณะด้านเนื้อหาสาระของวรรณกรรมเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาจำแนกตามการประยุกต์ใช้นวัตกรรมในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา แสดงผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ด้านรูปแบบการประยุกต์ใช้นวัตกรรมในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

รูปแบบการพัฒนานวัตกรรม	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
พัฒนาปัญญาประดิษฐ์ (AI)	2	13.33
พัฒนาระบบสารสนเทศ	7	46.67
พัฒนาสื่ออินโฟกราฟิก	2	13.33
พัฒนาแอปพลิเคชัน	2	13.33
พัฒนาหุ่นยนต์	2	13.33

จากตารางที่ 2 พบว่า การประยุกต์ใช้นวัตกรรมโดยจำแนกตามรูปแบบการพัฒนานวัตกรรมด้านการส่งเสริมงานห้องสมุด มากที่สุด ได้แก่ พัฒนาระบบสารสนเทศ จำนวน 7 ชื่อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 46.67

วารสารสารสนเทศปีที่ 22 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2566)

รองลงมา พัฒนาปัญญาประดิษฐ์ (AI) พัฒนาสื่ออินโฟกราฟิก พัฒนาแอปพลิเคชัน และพัฒนาหุ่นยนต์เท่ากัน จำนวน 2 ชื่อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 13.33 ตามลำดับ

การอภิปรายผล

อภิปรายผลการวิเคราะห์วรรณกรรมเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ระหว่างปี พ.ศ. 2561 - 2565 ในประเทศไทยโดยแบ่งเป็น 2 ประเด็นดังนี้

1. ด้านการวิเคราะห์วรรณกรรมเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรม ระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2565

1.1 รายละเอียดทางบรรณานุกรมของวรรณกรรมประกอบด้วย สังกัดสถาบันที่จัดทำและปี พ.ศ. ในการจัดทำ โดยมีรายละเอียด ดังนี้ สถาบันที่จัดทำวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมมากที่สุดคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนื่องจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยที่มีการปรับตัวสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย สอดคล้องกับ จักรพันธ์ สุทธิรัตน์ (2566) กล่าวว่าเพื่อตอบสนองเป้าหมายหลักของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการสร้างบุคลากรที่มีองค์ความรู้ เกิดงานวิจัยนวัตกรรมที่มีผลกระทบสูง นำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน สามารถผลิตผู้นำแห่งอนาคตในการพัฒนาประเทศได้มากขึ้น ปัจจุบันจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ให้การสนับสนุนในการเปิดแพลตฟอร์มต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับสังคมมากขึ้น เช่น ศูนย์กลางนวัตกรรมทางสังคม ซึ่งเชื่อมโยงนักวิจัยกับชุมชน โดยใช้กลไกการวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมตอบโจทย์ความต้องการของสังคม และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้พยายามผลักดันให้เกิดแนวทางการพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมสู่การเรียนการสอนเพิ่มขึ้น

1.2 ปีที่จัดทำวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมมากที่สุด คือ ปี พ.ศ. 2563 สอดคล้องกับสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2565) กล่าวว่าเปรียบเทียบอันดับ คะแนนดัชนี GII ของประเทศไทยย้อนหลัง 10 ปี (ปี 2013-2022) ดัชนีย่อยผลผลิตทางนวัตกรรม สูงสุดเป็นปี พ.ศ. 2563 เนื่องจากการลงทุนของภาคเอกชนไทยได้มุ่งเน้นเพิ่มขีดความสามารถของธุรกิจด้วยการพัฒนานวัตกรรมมากขึ้น

1.3 ด้านการประยุกต์ใช้นวัตกรรมโดยทั่วไปประเภทนวัตกรรมที่จัดทำมากที่สุด ได้แก่ นวัตกรรมกระบวนการเนื่องจากนวัตกรรมกระบวนการ เป็นการพัฒนาแนวทาง วิธีผลิตสินค้าและบริการ ให้มีรูปแบบใหม่ที่ทันสมัยมากขึ้น อาจจะเป็นการลดขั้นตอนกระบวนการผลิตให้รวดเร็วเพิ่มขึ้น เพื่อประหยัดต้นทุนและเวลา สอดคล้องกับดัชนีนวัตกรรมโลกกับพัฒนาการด้านนวัตกรรมของประเทศไทย ซึ่งเร่งการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาคการศึกษาและภาคอุตสาหกรรม รวมไปถึงเชื่อมโยงการลงทุนและการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวิจัยและพัฒนาจากต่างประเทศ แนวทางการดำเนินงานเชื่อมโยงการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา และใช้ประโยชน์จากศักยภาพด้านองค์ความรู้ ศักยภาพด้านการผลิตและศักยภาพด้านเทคโนโลยีขั้นสูงของประเทศ เชื่อมโยงงานวิจัยไปสู่นวัตกรรมและยกระดับอุตสาหกรรมด้วยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมายกระดับภาค อุตสาหกรรมและการผลิต เร่งพัฒนานวัตกรรมกระบวนการ (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2565)

2. ด้านการประยุกต์ใช้นวัตกรรมในงานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาผลการประยุกต์ใช้นวัตกรรมโดยจำแนกตามรูปแบบการพัฒนานวัตกรรมมากที่สุด คือ พัฒนาระบบสารสนเทศ เช่น การพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติ (VTLS) ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการงานห้องสมุด ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการงานห้องสมุด การพัฒนาองค์ความรู้สถาบันในระบบคลังข้อมูลแบบกลุ่มเมฆ การพัฒนาระบบบริหารจัดการพื้นที่จำหน่ายหนังสือ ทั้งนี้ เนื่องจากระบบสารสนเทศ มีบทบาทอย่างมากในยุคปัจจุบัน ข้อมูลมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีระบบฐานข้อมูลเข้ามาช่วยในการจัดการสารสนเทศดังกล่าว จะช่วยให้การจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้ใช้สามารถใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องในระบบงาน ต่าง ๆ ร่วมกันได้ โดยที่จะไม่เกิดความซ้ำซ้อนของข้อมูลอีกทั้งข้อมูลในระบบก็จะต้องเชื่อถือได้ และเป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยจะมีการกำหนดระบบความปลอดภัยของข้อมูลขึ้น รวมไปถึงโปรแกรมพัฒนาฐานข้อมูลในแบบปัจจุบันมีโปรแกรมสำหรับการสร้างฐานข้อมูลสำเร็จรูปเกิดขึ้นจำนวนมาก และจากการวิเคราะห์งานวิจัยการประยุกต์ใช้นวัตกรรมโดยพัฒนาระบบสารสนเทศ มีการนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศ ด้านการบริการแนะนำการใช้ห้องสมุด ด้านบริการยืม-คืน ด้านบริการยืมทรัพยากร สารสนเทศระหว่างห้องสมุด และด้านบริการสืบค้นฐานข้อมูล เป็นต้น จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนกร พิงพาพงศ์ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาบบยืมทรัพยากรระหว่างหน่วยงานของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จากการพัฒนาบบยืมระหว่างหน่วยงาน เพื่อเป็นเครื่องมือ สำหรับอำนวยความสะดวกในการยืมทรัพยากรระหว่างหน่วยงาน พบว่าสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ที่ตั้งขึ้นทั้ง 2 ข้อ ได้แก่ การพัฒนานวัตกรรมการใช้บริการยืมทรัพยากรระหว่างหน่วยงาน ซึ่งถือว่าบรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจาก มีการพัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือในการให้บริการออกมาเป็นนวัตกรรมที่สร้างเป็นระบบสำหรับการใช้งานทั้งใน ส่วนของผู้ใช้บริการ และผู้ให้บริการอย่างครบถ้วน และยังช่วยเพิ่มปริมาณ การใช้บริการยืมทรัพยากรระหว่างหน่วยงานเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การวิเคราะห์วรรณกรรมเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2561-2565 ดังนั้น ทิศทางวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมในประเทศไทยอาจจะเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคม ในการวิเคราะห์วรรณกรรมในครั้งต่อไป ควรศึกษาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และฐานข้อมูลอื่นๆ ร่วมด้วย ต่อไป

วารสารสารสนเทศปีที่ 22 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2566)

บรรณานุกรม

- จักรพันธ์ สุทธิรัตน์. (2566). จุฬาฯ สร้างเครือข่ายอาจารย์ใหม่เพื่อพัฒนาการวิจัยและนวัตกรรม.
สืบค้น 20 มีนาคม 2566. <https://www.chula.ac.th/news/103059/>
- เทอดศักดิ์ ไม่เท่าทอง. (2561). ทักษะการรู้สารสนเทศสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.
ว.วิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 6(2), 171-189.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2564). รู้จัก "นวัตกรรม" คืออะไรมีกี่ประเภทประยุกต์ใช้กับอะไรได้บ้าง.
สืบค้น 15 มีนาคม 2566. <https://www.thairath.co.th/lifestyle/life/2225171>
https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2565/E/258/T_0001.PDF
- ธนกร พิงพาพงศ์, กันตพงศ์ พุ่มอยู่. (2563). การพัฒนาระบบยืมทรัพยากรระหว่างหน่วยงานของสำนัก
หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ PULINET ครั้งที่ 10 :
Library Transformation in a Disrupted World (หน้า 50-59). สำนักหอสมุด
มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ภัทรพล ชุ่มมี. (2566). รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของนวัตกรรมสีเขียวสำหรับธุรกิจ
ขนาดกลางและขนาดย่อม. *Journal of RoiKaensarn Academi*. 8(3), 108-122.
index.php/all-media/book-ministry/8751-2023-03-14-08-30-24.html
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2548). *สุดยอดนวัตกรรมไทย*. สำนักงานนวัตกรรม
แห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2565). *Global Innovation Index ดัชนีนวัตกรรมระดับโลกกับ
พัฒนาการด้านนวัตกรรมของประเทศไทย*. พิมพ์ดี จำกัด.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2566). *แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566-2570*. ราชกิจจานุเบกษา.
สืบค้น 20 มีนาคม 2566. [http://www.ratchakitcha.soc.go.th/
DATA/PDF/2565/E/258/T_0001.PDF](http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2565/E/258/T_0001.PDF)
- สำนักปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2566). *รายละเอียดตัวชี้วัด
กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม*. สืบค้น 20 มีนาคม 2566.
<https://www.mhesi.go.th/index.php/aboutus/stg-policy/8751-2023-03-14-08-30-24.html>
- อุทยานการเรียนรู้ระดับจังหวัด. (2562). *การปรับตัวของห้องสมุดบทบาทใหม่ในยุคดิจิทัล*.
สืบค้น 20 มีนาคม 2566. <https://www.the.kommon.co/library-reading-learning-10years/>
- Oslo, M. (2018). *Guidelines for collecting, reporting, and using data on innovation:
The measurement of scientific, technological and innovation activities*.
Eurostat.

วารสารสารสนเทศปีที่ 22 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2566)

- Rogers, E. M., Singhal, A., & Quinlan, M. M. (2014). Diffusion of innovations. In *An integrated approach to communication theory and research* (pp. 432-448). Routledge.
- Wang, C. L., & Ahmed, P. K. (2004). The development and validation of the organizational innovativeness construct using confirmatory factor analysis. *European Journal of Innovation Management*. 7(4), 303-313.